

GAMTOS MOKSLŲ PERSONALINĖS BIBLIOGRAFIJOS RAIDA LIETUVOJE

Reikšminga bibliografinių priemonių rūšis — personalinės bibliografinės priemonės. Joms priklauso bibliografinės rodyklės vienam asmeniui ir biobibliografiniai žodynai asmenų grupei¹, įvairūs vienam ar keliems asmenims skirti sąrašai, paskelbti periodiniuose leidiniuose ar biografinėse knygosė.

Duomenų apie mūsų gamtos mokslų personalinę bibliografiją nėra gausu. Bene plačiausiai šį klausimą nagrinėjo Vladas Zukas knygoje „Lietuvių bibliografijos istorija“². Keletas jos skyrių skirta personalinės bibliografijos šaltiniams, tarp jų ir gamtos mokslų. Juose pateikiama nemažai žinių apie personalines rodykles, sąrašus bei biobibliografinius žodynus, pasirodžiusius iki 1940 m. Panašių duomenų randame ir V. Zuko³ bei kitų autorių⁴ straipsniuose. Gausiausiai medžiagos šiuo klausimu surinkta VU absolventės Aušrinės Urmonaitės diplominiame darbe⁵. Siame straipsnyje mėginta apžvelgti gamtos mokslų personalines priemones, pradėtas pirmaisiais XIX a. išleistais biobibliografiniais žodynais, kuriuose randame gamtos mokslų personalijų, baigiant mūsų dienomis parengtomis personalinėmis rodyklėmis. Paminėti ir stambesni sąrašai, išspausdinti straipsniuose ir knygosė apie mokslininkus. Rodyklės ir sąrašai sugrupuoti pagal atskiras gamtos mokslų šakas (UDK seka), o jų viduje stengtasi laikyti priemonių pasirodymo chronologijos. Toks išdėstymas padės mokslo istorikams ir bibliografams susipažinti, kaip kiekviena gamtos mokslų šaka aprūpinta personalinėmis bibliografinėmis priemonėmis.

Pirmasis biobibliografinis žodynas, kuriame randame žinių apie mūsų mokslininkus, buvo 1840 m. Svėdasuose Liudviko Adomo Jucevičiaus (1813—1846) parengtos „Biografinės ir literatūrinės žinios apie moky-

¹ Tomonis S. Biobibliografiniai žodynai // Bibliotekų darbas. — 1988. — Nr. 8 — P. 11.

² Zukas V. Lietuvių bibliografijos istorija. — V., 1983. — D. 1. — P. 41—46, 97—98, 192—198.

³ Zukas V. Lietuvos hidrologijos, gamtos mokslų ir žemės ūkio bibliografija (1917—1940 m.) // Bibliotekų darbas. — 1971. — Nr. 4. — P. 36—38; Nr. 5. — P. 33—36; Spaudos apžvalgos, biobibliografiniai darbai // Ten pat. — 1972. — Nr. 9. — P. 22—24; Nr. 11. — P. 30—32; Lietuvių iktarybinės bibliografijos išliekamoji vertė // Knygotyra. — 1976. — T. 5(12). — P. 90—96.

⁴ Matulaitytė S. Gamtos mokslų bei technikos istorijos literatūra ir bibliografija // Bibliotekų darbas. — 1977. — Nr. 3. — P. 27—31. — Bibliogr.: 32 pavad.; Matulaitytė S., Radzevičiūtė V. Gamtos mokslų bibliografija — materialistinės pasaulėžiūros ugdymo priemonė // Ten pat. — 1979. — Nr. 9. — P. 20—21. — Bibliogr.: 20 pavad.

⁵ Urmonaitė A. Gamtos ir taikomųjų mokslų personalinės bibliografijos raida Lietuvoje: Diplominis darbas / VU Ist. fak. Moksl. informacijos kat. Vad. S. Matulaitytė. — V., 1984. — 108 p.: lent.

tus žemaičius⁶. Tačiau žodynas nebuvo išspausdintas — paskelbta tik keletas jo fragmentų. Visas žodynas, išverstas į lietuvių kalbą, pasirodė 1975 m.⁷ (plačiau apie jį žr.: Zukas V. Lietuvių bibliografijos istorija. — P. 42—45). Į šį kraštotyrinio pobūdžio biobibliografinį žodyną įtraukti įvairių sričių mokslo ir kultūros veikėjai, dirbę Žemaitijoje, pateikta kai kurių jų gyvenimo faktų: gyvenimo datos; kilmė, mokymosi vieta ir mokslo laipsnis, tarnybos vietos, pareigos, išvardyti „nuopelnai visuomenės labui“, yra duomenų apie mokslo ir literatūros darbus, o kai kur pridėti jų sąrašai. Daugiausia vietos skirta rašytojams, kalbininkams, istorikams, tačiau yra ir botaniko Jurgio **Pabrėžos**, savamokslio astronomo, Sakynos klebono Petro **Baublevičiaus** (jis išleido lenkų kalba knygelę „Kaimiečio svarstymas astronominės fizikos klausimais“ (V., 1826. — VI, 51 p.), Vilniaus universiteto profesorių matematikų Pranciškaus **Norvaišio** (1742 — 1819), Zakarijaus **Nemčevskio** (1766—1820) ir Tomo **Zickio** (1762—1839), fizikos profesoriaus Juozapo **Mickevičiaus**, geografo Karolio **Virvičiaus** (1717—1793), Kražių gimnazijos fizikos ir gamtos mokytojo, parašiusio botanikos istoriją, Hilaro **Okolovo** biografijos, o kai kurių — ir jų darbų sąrašai (Z. Nemčevskio, K. Virvičiaus).

1848 m. išėjo Motiejaus Valančiaus istorinis dviejų tomų veikalas „Zemaičių vyskupystė“ (1897 m. JAV išėjo 2-asis, o 1972 m. Vilniuje Raštuose — 3-asis leidimai, 1898 m. Krokovoje — lenkų kalba). Antrojo tomo 3 skyriuje „Mokyti lietos vyrai“ pateikta biografinių žinių apie įvairiais darbais pasireiškusių autorius, apibūdinti jų veikalai.

Prie straipsnio apie botaniką Jurgį **Pabrėžą** (p. 71—75) pridėtas jo rankraštinųjų darbų sąrašas: 7 pamokslių knygos ir 8 botanikos veikalai. Kai kurie iš šių rankraščių dingę ir dabar žinomi tik iš šios apžvalgos.

Vertingiausias biobibliografinis žodynas, duodantis žinių ir apie kai kuriuos mūsų mokslininkus (T. **Žebrauską** ir kt.), yra bibliografo Vaclovo Biržiškos (1884—1956) veikalas⁸, išleistas mūsų dienomis.

Vilniaus universitetas keletą amžių buvo Lietuvos mokslo ir kultūros centru. Čia pradėjo vystytis daugelis Lietuvos mokslų, universiteto profesoriai buvo šių mokslų pradininkai, todėl jų personalijų randame įvairiuose leidiniuose.

Bene plačiausia informaciją apie Vilniaus universiteto dėstytojus ir auklėtinius bei Vilniaus švietimo apygardos mokyklų mokytojus pateikia Liudvikas Janovskis⁹.

Zodyne yra kai kurių mokslininkų trumpi biografiniai duomenys, jų darbai ir literatūros apie juos sąrašai. Be atskirais leidiniais išleistų veikalų, L. Janovskis įtraukė straipsnius ir net nedideles žinutes, rankraščius. Duodamas išsamus ir tikslus mokslininkų darbų aprašas, o litera-

⁶ Wiadomości Bijograficzne i Literackie o uczonych Zmudzinach. Tudzież o tych którzy będąc rodem z innych prowincyj, znaczenie się przyłożyli do oświecienia na Zmudzi. — 187 p. in 4'. — Rankraštis saugomas Varšuvoje — Biblioteka Narodowa, Nr. 8913.

⁷ Jusevičius L. Mokyti žemaičiai. — V., 1975. — 267 p.

⁸ Biržiška V. Aleksandrynas: Senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos. — Cikaga, 1960—1965. — T. 1—3.

⁹ Janowski L. Słownik bio-bibliograficzny Dawniego Uniwersytetu Wileńskiego. — Wilno, 1939. — 528 s.

tūros apie juos aprašas sutrumpintas (pareiktas santrumpų sąrašas). Prie kai kurių darbų pridėtos ir recenzijos. Kiekvieno autoriaus veikalai išdėstyti pagal pavadinimų abėcėlę.

Nemažai Vilniaus universiteto profesorių biografijų ir jų darbų sąrašų rasime kapitaliniame Juzefo Bielinskio¹⁰ veikale, skirtame Vilniaus universiteto istorijai. Pagrindinė medžiaga jame dėstoma pagal fakultetus ir kitas universitetui priklausiusias įstaigas (observatorija, botanikos sodas ir kt.). Tuose skyriuose duodamos ir ten dirbusių profesorių personalijos. Trečiojo tomo skyriuje „Mokslas“ pateiktos universiteto kancelijų, kuratorių, rektorių, vizitatorių ir kai kurių profesorių bei žymių mokslininkų biografijos ir darbų sąrašai. Visą medžiagą jungia 3-me tome esanti pavardžių rodyklė.

Kitame J. Bielinskio veikale¹¹ aptariami matematikos, mechanikos, architektūros, astronomijos, fizikos ir agronomijos mokslai senajame universitete. Aprašant kiekvieną discipliną, iš pradžių nurodoma dėstymo programa, o toliau chronologine vadovavimo katedrai eile pateiktos profesorių biografijos ir jų mokslinių darbų sąrašai.

Universiteto įkūrimo 350-osioms metinėms skirtame jubiliejiniame leidinyje¹² įdėtos tuo laiku dirbusių asmenų biografijos ir jų svarbesnių darbų sąrašai.

Medžiaga apie universiteto darbuotojus pateikta stambioje literatūros apie Vilniaus universitetą rodyklėje¹³. Personalijų dalies pradžioje — biografinių ir biobibliografinių žodynų, kuriuose galima rasti biobibliografinės medžiagos apie Vilniaus universiteto personalą, sąrašas (29 pavad.). Toliau pagal abėcėlę išdėstytos tų darbuotojų, apie kuriuos tuo laikotarpiu buvo rašyta, pavardės, pateikiamos jų gyvenimo ir darbo universitete (Vilniaus ir Kauno) datos.

Be visų minėtų universalaus turinio leidinių, yra išleista ir šakinė sisteminė gamtos mokslų istorijai skirta rodyklė¹⁴. Kiekvieno jos skyriaus pabaigoje išskirtos beveik visų žymesnių mūsų mokslininkų personalijos (1940—1971 m. literatūra apie juos).

Visi čia išvardyti leidiniai yra mokslo pagalbiniai. Išleista ir viena rekomendacinė biobibliografinė rodyklė¹⁵, skirta rusų ir tarybiniams mokslininkams: visų mokslų Rusijoje pradininkui **A. Lomonosovui**, aviacijos teoretikams **A. Možaiskiui**, **N. Zukovskiui** ir **K. Ciolkovskiui**, radijo išradėjui **A. Popovui**, chemikui **P. Mendelejevui**, biologams **I. Sečenovui**, **I. Mečnikovui**, **K. Timiriazevui**. Tai tam metui būdinga propagandinė anotuota rodyklė, kurioje duota trumpa kiekvieno mokslininko gyvenimo

¹⁰ Bielinski J. Uniwersytet Wilenski (1579—1831). — Krakow, 1899—1900. — T. 1—3.

¹¹ Bielinski J. Stan nauk matematyczno-fizycznych za czasow Wszachnicy Wilenskiej: Szkic bibliograficzny. — Warszawa, 1890. — 171 s.

¹² Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy zalozenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wilenskiego. — Wilno. 1929. — T. 2. — 640 s.

¹³ Vilniaus universitetas: Bibliografija. 1940—1977. — V., 1979. — 341 p.

¹⁴ Eitmanavičienė N., Matulaitytė S., Tamulevičienė E. Gamtos mokslų ir technikos istorija Lietuvoje: 1940—1971 m. literatūra. — V., 1973. — 208 p. — (Iš mokslų istorijos Lietuvoje. T. 2).

¹⁵ Liachovičiūtė A. Žymieji rusų ir tarybiniai mokslininkai: Rekom. literatūros r-klė. — K., 1960. — 113 p.

ir mokslinės veiklos apžvalga, nurodyti jų veikalų leidimai (pirmiausia raštai ir rinkiniai raštai) ir rekomenduojama literatūra apie mokslininką (knygos lietuvių ir rusų kalba, straipsniai iš periodikos lietuvių kalba).

Iki Antrojo pasaulinio karo atskirų personalinių rodyklių, skirtų mūsų mokslininkams, nebuvo išleista. Pasirodydavo tik trumpesni ar ilgesni sąrašai, paprastai pridėti prie jubiliejinių straipsnių. Pirmosios pokario metais išleistos rodyklės buvo skirtos ne saviems, o rusų mokslininkams (I. Mičiuriniui, 1955; I. Pavlovui, 1956). Tai rekomendacinės anotuos atmenos, į kurias būdavo įtraukiamos mokslo populiarinimo knygos lietuvių kalba, vienas kitas lietuviškas straipsnis ir viena kita didesniu tiražu išleista populiari rusiška knyga. Šių atmenų vertė ir nauda nedidelė. Jausdama išsamių personalinių mokslo pagalbinių rodyklių stygių, LTSR valstybinė respublikinė biblioteka užplanavo leisti seriją rodyklių, skirtų Lietuvos mokslininkams („Tarybų Lietuvos mokslininkai“). Tačiau išėjo tik viena rodyklė „Astronomai“ (1965 m.). Serija taip ir nutrūko.

Iki 1973 m. stambių personalinių rodyklių, skirtų atskiriems gamtos mokslų atstovams, nepasirodė. Tais metais LTSR Mokslų Akademijos Centrinė biblioteka pradėjo leisti vadinamąją akademikų personalinių rodyklių seriją (pirmoji rodyklė buvo skirta tuometiniams akademijos prezidentui J. Matuliui). Tai išsamos, kruopščiai parengtos rodyklės, apimančios įvairius mokslininkų darbus (jų parašytus — pagal chronologiją, o verstus, redaguotus, vadovautus — pagal autorių arba pavadinimų abėcėlę) ir literatūrą apie juos, išdėstyta pagal autorių abėcėlę. Jos pradedamos plačiomis mokslininkų gyvenimo, mokslinės bei visuomeninės veiklos apžvalgomis bei pagrindinėmis mokslininko gyvenimo ir veiklos datomis lietuvių ir rusų kalbomis. Pabaigoje duodamos pagalbinės pavardžių rodyklės. Visų rodyklių sudarymo metodika ir apipavidalinimas vienodas. Jos dažniausiai išleidžiamos mokslininko jubiliejaus proga.

Gamtos mokslų pagrindas — m a t e m a t i k a. Lietuvoje ji pradėjo vystytis senajame Vilniaus universitete. Jau XVII a. čia susikūrė stipri matematikų mokykla, vadovaujama profesoriaus Osvaldo Krygerio. XVIII a. garsėjo profesoriai Tomas Zebrauskas, Pranciškus Norvaiša, Zakarijus Nemčevskis ir kt. Zigmas Revkovskis 1830 m. įsteigė universitetė Tikimybių teorijos katedrą. Garsūs šiuolaikiniai mūsų matematikai: Jonas Kubilius, Vytautas Statulevičius ir kiti, sukūrę savo mokyklas, visų jų mokytojas, Zigmas Zemaitis, kūręs Kauno universitetą.

Nors mūsų matematikai yra nemažai nuveikę, bibliografinių rodyklių, informuojančių apie jų darbus, išleista nedaug.

Iki Antrojo pasaulinio karo mūsų matematikų personalinių rodyklių ir sąrašų nebuvo parengta. Iš to laikotarpio minėtinas tik vienas „Bibliografijos priedėlis“, sudarytas Prano Dovydaičio ir pridėtas prie straipsnio¹⁶ apie olandų matematiką ir fiziką Kristijaną **Huigensą**. Jame — svarbiausi mokslininko darbai ir literatūra apie jį.

Pirmasis Lietuvos matematikų darbų sąrašas pasirodė 1958 m. rin-

¹⁶ Končius I. Christiaan Huygens. 1629—1695 // Kosmos. — 1929. — P. 261—263. — Bibliogr.: 11 pavad.

kinyje „40 metų“¹⁷. Jame pagal personalijų abėcėlę, o jų viduje pagal chronologiją pateikti keturiolikos žymiausių Lietuvos matematikų 65 moksliniai darbai, paskelbti ne tik respublikoje, bet ir kitose šalyse. Sąrašas rodo Lietuvos matematikų laimėjimus ir matematikos mokslo raidą Lietuvoje.

Profesorius Zigmo Zemaičio (1884—1969) darbų bibliografinė rodyklė paskelbta 1979 m. pasirodžiusioje apie jį knygoje¹⁸. Bibliografinėje rodyklėje suregistruoti 188 Z. Zemaičio veikalai ir 65 — apie jį. Pradžioje pagal pavadinimų abėcėlę nurodyta 16 jo lietuviškų ir lenkiškų knygų, o toliau chronologine tvarka pateikti 1905—1970 m. rinkiniuose ir periodikoje paskelbti straipsniai. Rodyklės medžiaga atspindi labai įvairius profesoriaus interesus ir mokslinę veiklą.

Gražų puslapi į Lietuvos mokslo istoriją įrašė Vilniaus universiteto astronomas a s t r o n o m a i. Pirmasis TSRS europinėje dalyje parašytas veikalas — Alberto Diblinskio „Astronomijos šimtinė“, išleista 1639 m. Vilniaus universiteto spaustuveje. Astronomų veikla ypač suaktyvėjo 1753 m., įkūrus Vilniaus observatoriją — vieną iš pirmųjų observatorijų Rytuose Europoje. Universiteto rektoriaus ir observatorijos direktoriaus M. Počobuto stebėjimų rezultatais naudojosi ne vienas Europos mokslininkas: Jo darbus toliau tęsė atvykęs iš Krokuvos Jonas Sniadeckis ir kiti astronomai.

Pirmasis leidinys, skirtas Lietuvos astronomams, išėjo 1965 m. Tai biobibliografinio žodyno tipo rodyklė „Astronomai“¹⁹. Ji apėmė 1940—1965 m. pasirodžiusius 1) senųjų bei 2) šiuolaikinių astronomų darbus ir literatūrą apie juos. Rodyklės pradžioje — P. Slavėno straipsnis apie astronomijos raidą Lietuvoje (lietuvių, rusų, anglų k.), toliau — personalijos: 1) A. Diblinskis, M. Gusevas, M. Hlušnevičius, V. Karčevskis, M. Počobutas, P. Slavinskis, J. Sniadeckis, A. Sakinis, T. Zebrasukas; 2) A. Ažusienis, A. Bartkevičius, R. Bartkus, V. Jucevičius, A. Juodokas, A. Juška, G. Kakaras, P. Košuba, J. Mašnauskas, I. Petraitytė, J. Podriadčikaitė, A. Pučinskas, P. Slavėnas, V. Straižys, K. Zdanavičius ir V. Zitkevičius. Be to, duoti kitų mokslininkų astronomijos klausimais rašytų darbų sąrašai.

Stambi personalinė rodyklė²⁰ parengta seniausiam mūsų astronomui Pauliui Slavėnui 80-mečio proga (g. 1901 m.) ir išleista minėtų akademikų serija. Prieš tai dar buvo paskelbtas teminis jo darbų sąrašas²¹.

Kiek daugiau parengta f i z i k y personalinių rodyklių ir sąrašų. Pirmasis toks sąrašas pridėtas prie straipsnio apie žinomą fiziką, pirmąjį

¹⁷ Kubilius J. Matematikos mokslo laimėjimai Tarybų Sąjungoje ir jo raida Tarybų Lietuvoje // 40 metų. — V., 1958. — P. 240—258. — Bibliogr.: 65 pavad.

¹⁸ Bogušis V. Zigmo Zemaičio bibliografija // Zigmaz Zemaitis. — V., 1979. — P. 162—183 (253 pavad).

¹⁹ Matulaitytė S. Astronomai: Bibliogr. r-klė / Moksl. red. ir įž. str. aut. P. Slavėnas. — V.: LTSR valst. resp. b-ka, 1965. — 79 p. — (Tarybų Lietuvos mokslininkai).

²⁰ Santeckienė I., Siškienė A. Paulius Slavėnas: Literatūros r-klė / LTSR MA CB; Įž. str. „Prof. P. Slavėno mokslinė ir visuomeninė veikla“, p. 7—18, klaus. p. 19—32, S. Matulaitytės. — V., 1983. — 172 p.: port. — Pavardžių r-klė: p. 169—171.

²¹ Матулайтите С. Работы П. Славенаса по истории наук Литвы и другие авторы о них // Из истории естествознания и техники Прибалтики. — Вильнюс, 1980. — С. 173—175 (47 назв.).

Kauno universiteto fizikos ir fizikinės chemijos profesorių Vinčą **Cepinskį** (1871—1940)²², Sraše „Prof. V. Čepinskio raštai“ aprašyti 28 veikalai, suskirstyti į 4 temines grupes: Fizikos paskaitos (8 pavad.); Fizikinė chemija (3 pavad.); „Kultūroje“ atspausdinti straipsniai (8 pavad.); žurnale „Kosmos“ įdėti straipsniai (9 pavad.). Jų viduje laikomasi chronologijos.

Išsamesnis V. Čepinskio 1899—1938 m. darbų sąrašas pateiktas prie straipsnio²³, skirto mokslininko šimtmečiui.

Teorinės fizikos dėstyto Lietuvos universitete pradininko prof. Keistučio **Sliupo** (1888—1932) mokslinių ir metodinių darbų sąrašas — 6 spausdinti darbai ir 1 rankraštis, išdėstyti pagal pavadinimų abėcėlę — duotas prie straipsnio²⁴ apie jį.

Sudaryta gana išsami Lietuvos Mokslų Akademijos akademiko, profesoriaus Kazimiero **Baršausko** (1904—1964) darbų rodyklė²⁵, kurios pradžioje chronologiškai sugrupuotos jo parašytos knygos, toliau ta pačia tvarka — moksliniai straipsniai, versti, redaguoti darbai bei publicistiniai straipsniai ir pagaliau — straipsniai apie K. Baršauską (36 pavad.). Pridėtos chronologinė visų darbų ir abėcėlinė bendraautorijų rodyklės.

1974 m. pažymint Vilniaus fizikų teoretikų mokyklos organizatoriaus ir vadovo, fizikos-matematikos mokslų daktaro, akademiko, profesoriaus **Adolfo Jucio** (1904—1974) septyniadesimtmetį, buvo parengtas straipsnis apie jį ir chronologinė 1936—1974 m. jo publikacijų bei vadovautų disertacijų rodyklė²⁶ (123 pavad.). Jos pagrindu vėliau buvo išleista išsami personalinė A. Jucio rodyklė²⁷, parengta pagal anksčiau minėtą metodiką.

Panašios rodyklės išleistos akademiko **Povilo Brazdžiūno**²⁸ 90-mečio bei geofiziko, fizikos-matematikos mokslų daktaro **Boleslovo Styros**²⁹ (g. 1912) 80-mečio proga.

Įvairaus pobūdžio mokslininkų darbų ir literatūros apie juos sąrašus jubiliejų, valstybinių premijų paskyrimo ar kitomis progomis spausdina „Bibliotekų darbas“. Pora tokių sąrašų buvo skirta ir fizikams: rekomendacinio pobūdžio literatūros lietuvių kalba sąrašas fizikui ir chemikui bei

²² **Zvironas A.** Profesorius Vincas Cepinskis // Kultūra. — 1931. — Nr. 5. — P. 257—263. — Bibliogr.: 31 pavad.

²³ Prof. V. Cepinskis (1871—1940) // Lietuvos fizikos rinkinys. — 1971. — T. 11. — Nr. 3. — P. 527—531: portr. — Bibliogr.: 58 pavad.

²⁴ Keistutis Sliupas // Lietuvos fizikos rinkinys. — 1968. — T. 8. — Nr. 516. — P. 997—999. — Bibliogr.: 7 pavad.

²⁵ Čičinskienė D. Kazimiero Baršausko darbų bibliografija // Kazimieras Baršauskas. — V., 1969. — P. 231—247 (169 pavad.).

²⁶ Strockytė T. Akademiko A. Jucio mokslinių darbų bibliografija // Lietuvos fizikos rinkinys. — 1974. — T. 14. — Nr. 3. — P. 385—416.

²⁷ Strockytė T., Ališauskienė A. Adolfo Jucys: Literatūros r-klė / LTSR MA CB; Įž. str. „Daugiaelektronijų atomų teorijos kūrėjas“, p. 7—18, rus. 19—31, R. Karazijos. — V., 1981. — 153 p.: portr. — Pavardžių r-klė: p. 149—153.

²⁸ Blaženė I. Povilas Brazdžiūnas: Literatūros r-klė / LTSR MA CB; Įž. str. „Lietuvos eksperimentinės fizikos pradininkas“, p. 7—21, rus. p. 22—37, E. Makariūnienės. — V., 1987. — 101 p.: portr. — Pavardžių r-klė: p. 99—100.

²⁹ Blaženė I. Boleslovas Styra: Literatūros r-klė / LTSR MA CB; Įž. str. „Branžuotinė meteorologijos pradininkas“, p. 9—14, rus. p. 15—19, V. Lukjano. — V., 1983. — 121 p.: portr.

daugelio kitų mokslų Rusijoje pradininkui **M. Lomonosovui** (3 jo veikalai, 15 — apie jį)³⁰ ir Jurui **Poželai**³¹ Lenino premijos įteikimo proga. Akademikas J. Požela — vienas iš žymiausių šalies puslaidininkių fizikos specialistų. Jis įkūrė Lietuvos MA Puslaidininkių fizikos institutą ir jam vadovauja, o nuo 1984 m. — MA prezidentas. Akademiko J. Poželos (g. 1925) 60-mečiui buvo parengta išsami personalinė bibliografinė rodyklė³² (vėliau ir jos tęsinys), kurioje, bei įprastų akademikų serijai skyrių, įtraukta dar „Kronika“ (aprašyti straipsniai ir žinutės, kuriuose minimas mokslininkas) ir „Ikonografija“ (21 jo nuotrauka spaudoje).

Be Lietuvos Mokslų Akademijos Centrinės bibliotekos — pagrindinės gamtos mokslų bibliografinių priemonių rengėjos bei leidėjos, vieną kitą šios tematikos rodyklę išleidžia ir kitos mokslo ar mokymo įstaigos. Personalinę fizikos profesoriaus Adolfo **Bolotino**³³ rodyklę išleido Vilniaus universitetas. Ji sudaryta pagal įprastą personalinėms rodyklėms metodiką: duota profesoriaus gyvenimo apžvalga, svarbesnės jo gyvenimo ir veiklos datos, pateiktas chronologinis darbų sąrašas, išvardytos A. Bolotino vadovautos disertacijos, nurodyta literatūra apie jį. Pabaigoje pridėta pagalbinė pavardžių rodyklė.

Dauguma fizikų personalinių rodyklių apima visą arba beveik visą mokslininkų kūrybą bei literatūrą apie juos, atskleidžia įvairias jų gyvenimo ir veiklos sritis, gali būti informacijos šaltiniu ne tik apie vieno ar kito fiziko nuveiktą darbą, jo indėlį į mokslo raidą, bet ir bendrai apie tos mokslo šakos laimėjimus.

Pirmąjį c h e m i k a m s skirtą bibliografinį sąrašą parengė P. Dovydatiis 1929 m. Jis buvo pridėtas prie F. Butkevičiaus straipsnio³⁴, parašyto anglų chemiko Hemprio **Deivio** 100-osioms mirties metinėms paminėti.

Zymas mūsų chemiko, lietuviškos organinės chemijos terminologijos kūrėjo, profesoriaus Antano **Purėno** (1881—1962) darbų bibliografinis sąrašas³⁵ buvo išspausdintas kartu su R. Baltrušio straipsniu. Tinkamai bibliografiškai specialisto parengtame sąrašė pateikti 1928—1961 metais profesoriaus parašyti, versti bei redaguoti darbai, išdėstyti chronologine tvarka (39 pavad.). Išsamesnė A. Purėno darbų chronologinė rodyklė³⁶

³⁰ Vėlaviciėnė S. Didysis genijus // Bibliotekų darbas. — 1965. — Nr. 3. — P. 31—32. — Bibliogr.: 18 pavad.

³¹ Usačiova O. Juras Požela // Bibliotekų darbas. — 1978. — Nr. 7. — P. 8—10: portr.

³² Motiekiėnė V., Saiduikiėnė N. Juras Požela: Literatūros r-klė / LTSR MA CB. VU Informacijos problemų moksl. tyrimo laboratorija; Įž. str. „Juro Poželos mokslinės ir visuomeninės veiklos apžvalga“, p. 8—24, rus. 25—44, V. Jucienės, A. Sileikos. — V., 1985. — 163 p.: portr. — Pavardžių r-klė: p. 156—162.

³³ Adolfas Bolotinas: Bibliogr. rodyklė / Sud. B. Sileikiėnė, S. Peculko; Įž. štr. „Mokslui paskirtas gyvenimas“, p. 7—12, rus. 13—19, M. L. Balevičiaus. — V., 1985. — 60 p. — Pavardžių r-klė: p. 58—60.

³⁴ Butkevičius F. Humphry Davy. 1778—1829 // Kosmos. — 1929. — P. 267—270. — Bibliogr.: 9 pavad.

³⁵ Sekmokas B. Prof. A. Purėno darbų bibliografija [50 pavad.] // Chemija ir cheminė technologija. — 1961. — T. 1. — P. 8—10.

³⁶ Prof. A. Purėno darbų bibliografija // Antanas Purėnas. — K., 1971. — P. 50—55 (50 pavad.).

(50 pavad.) buvo įdėta knygoje apie šį mokslininką. Ją sudaro du skyriai: 1) A. Purėno darbai (44 pavad.); 2) A. Purėno versti ir redaguoti darbai (6 pavad.).

Tarybiniais metais cheminių tyrimų centru Lietuvoje tapo Chemijos ir cheminės technologijos institutas, kurio viena iš pagrindinių krypčių — metalų ir jų lydinių elektrocheminė kristalizacija ir jų elektrocheminis išskyrimas. Šiuos tyrimus pradėjo instituto direktorius akademikas Juozas Matulis ir jo mokiniai. Šiam žymiam mokslininkui, ilgamečiam Lietuvos Mokslų Akademijos prezidentui (1946—1984) skirta pirmoji išsami personalinė MA Centrinės bibliotekos parengta rodyklė³⁷ (766 pavad.), pradėjusi akademikų personalinių rodyklių seriją.

Botanikos mokslas Lietuvoje turi senas tradicijas. Jau XVIII a. plačiai buvo žinomi Lietuvos floros tyrinėtojo Z. Zilibero, gamtininko S. B. Jundzilo darbai. Intensyviai augalija buvo tiriama ir nepriklausomoje Lietuvoje. Čia daug nuveikė J. Dagys, K. Grybauskas, J. Kuprevičius, P. Matulionis, A. Minkevičius, K. Rėgelis, L. Vailionis ir kiti. Dabartiniu metu botanikos mokslinių tyrimų centras — Botanikos institutas. Šie tyrimai atliekami ir Vilniaus universitete, Pedagoginiame institute, Žemės ūkio akademijoje.

Lietuvos ir keliems kitų kraštų botanikams yra parengti 39 sąrašai, apžvalgos, rodyklės. Pirmojo iš Lietuvos botanikų — profesoriaus Stanislovo Bonifaco Jundzilo (1761—1847), tyrinėjusio Vilniaus, Ščiučino, Lydos, Gardino apylinkių florą, perorganizavusio ir išplėtusio universiteto botanikos sodą, sudariusio naujų rinkinių gamtos mokslų kabinetui, gyvenimas ir veikalai buvo apžvelgti dar 1850 m. J. Jundzilo straipsnyje³⁸. Tarybiniais metais pora straipsnių su nuorodomis į darbus šiam mokslininkui skyrė botanikas A. Merkys³⁹. Prie pirmojo straipsnio pridėtas trumpai anotuotų S. B. Jundzilo 36 darbų chronologinis sąrašas. Išsamią bibliografinę jo kūrinių apžvalgą parengė Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos bibliografinė J. Kazlauskaitė ir A. Jurčiukonienė⁴⁰. Ją sudaro keturi skyriai: 1) bendro pobūdžio literatūra apie S. B. Jundzilą; 2) S. B. Jundzilo mokslinė ir pedagoginė veikla; 3) literatūra apie S. B. Jundzilą prisiminimus; 4) S. B. Jundzilas amžininkų laiškuose ir prisiminimuose. Du pirmieji skyriai dar dalijami į poskyrius: 1) veikalai, ištaisai skirti S. B. Jundzilui ir 2) medžiaga apie S. B. Jundzilą kituose veikaluose. Bendro pobūdžio dalyje į atskirą poskyrį išskirti bibliografiniai darbai. Dauguma šios literatūros seniai išleista ir yra ne kiekvienoje bibliotekoje, todėl sudarytos Vilniaus universiteto Mokslinėje bibliotekoje

³⁷ Valentėlienė P. Juozas Matulis: Literatūros r-klė / LTSR MA CB; Iž. str. „Tarybų Lietuvos mokslo prezidentas“, p. 7—18, rus. 19—31, A. Zukausko, R. Višomirskio. — V., 1973. — 143 p.: portr. — Pavardžių r-klė: p. 140—142.

³⁸ Jundzill J. Wiadomosc o zyciu i pracach Księdza Stanislawo Jundzilla // Biblioteka Warszawska. — 1850. — T. 1(37). — P. 15—38. — Bibliogr. išnašose ir tekste.

³⁹ Merkys A. S. B. Jundzilo mokslinė ir pedagoginė veikla // Iš mokslų istorijos Lietuvoje. — V., 1960. — T. 1. — P. 61—77. — Bibliogr.: 36 pavad.; Merkys A. Įžymūs gamti inkas S. B. Jundzilas // Mūsų girios. — 1961. — Nr. 6. — P. 48—50. — Bibliogr. išnašose.

⁴⁰ Kazlauskaitė J., Jurčiukonienė A. S. B. Jundzilas ir jo darbai: Bibliogr. apžvalga // Biologija. — 1969. — T. 9. — P. 271—281 (182 pavad.).

esančių knygų šifrus nurodo po veikalų aprašo laužtiniuose skliaustuose. Pastabose duoti puslapiai, kuriuose minimas S. B. Jundzilas.

Pirmasis botanikas, rašęs mokslinius veikalus lietuvių kalba, buvo Jurgis Pabrėža (1771—1849). 1791—1794 m. jis studijavo Vilniaus universitete. 1796 m. baigęs Varnių kunigų seminariją, kurį laiką buvo vienuoliu, vėliau dėstė lotynų kalbą ir gamtamokslį Kretingos bernardinų mokykloje. Rinko, augino ir aprašinėjo augalus, ypač vaistinius, kūrė lietuvišką botanikos terminiją. Surinko herbariumą (apie 800 augalų rūšių) ir samanų bei kerpių kolekciją. Palaikė ryšius su Vilniaus universiteto botanikais — profesoriais J. Jundzilu ir J. Volfgangu. J. Pabrėža aprašė keletą naujų augalų rūšių, išleido botanikos veikalų, svarbiausias — „Taislius auguminis“. Pasirodė 10 personalinių bibliografinių šio mokslininko darbų sąrašų ir rodyklių. J. Pabrėžai buvo skirti ir vieni iš pirmųjų šio tipo bibliografinių darbų.

1898 m. išspausdinto V. Kudirkos straipsnio⁴¹ apie J. Pabrėžą pabai-goje pateikti 7 mokslininko rankraščiai lietuvių, lotynų ir lenkų kalbomis. 1900 m. Tumas Vaižgantas straipsnyje „Medžiaga kun. A. Pabrėžos biografijai“⁴² mini, kad visi jo veikalai yra išlikę, laikomi Kretingos vienuolyne, ir pateikia šių rankraščių sąrašą (13 pavad.). 1921 m. „Kosmose“ pasirodė Kretingos vienuolio Tėvo Jeronimo straipsnis⁴³, skirtas J. Pabrėžos 150 metų sukakčiai. Skyriuje „Tėvo Ambrozijaus plunksnos darbai“ pateikti mokslininko rankraščiai, esantys Kretingos vienuolyne. Sąrašė užregistruotos 6 pamokslų ir 8 botanikos knygos. J. Pabrėžos darbų sąrašas pateiktas ir Adomo Dambrausko straipsnyje⁴⁴ apie kunigą Ambrozijų Kašarauskį. Skyrelyje „Kašarauskis kaip lituanologas“ yra nebaigtų J. Pabrėžos botanikos rankraščių sąrašas. Šie rankraščiai, kaip pažymi autorius, buvo rasti tarp A. Kašarauskio rankraščių. A. Dambrauskas nurodo, kad A. Kašarauskis domėjosi botanika ir pažinojo J. Pabrėžą. Matyt, jis šiuos rankraščius buvo pasiskolinęs arba gavęs dovanų iš J. Pabrėžos. Taip tapo žinomi dar keli žymaus botaniko darbai.

J. Pabrėžos rankraščių ir jo bibliotekos biologijos knygų sąrašas paskelbtas „Svietimo darbe“⁴⁵. 1927 m. tame pačiame žurnale A. Salys dar kartą aprašė Kretingos vienuolyne buvusius lietuviškus J. Pabrėžos rankraščius⁴⁶. Jis paminėjo apie 50 darbų, iš kurių 24 skirti botanikai, 13 — medicinai. 1939 m. „Draugijos“ žurnale pasirodė dar vienas

⁴¹ [Kudirka V.] Kun. Jurgis Ambrozijus Pabrėža ir jo raštai // Varpas. — 1898. — Nr. 4. — P. 61—62. — Bibliogr.: 7 pavad.

⁴² Tumas-Vaižgantas J. Medžiaga kunigo A. Pabrėžos biografijai // Zinyčia. — 1900. — Nr. 2. — P. 65—75. — Bibliogr.: 13 pavad.

⁴³ Tėvas Jeronimas. Atsiliepiniai dėl Pabrėžos jo 150 gimimo sukaktuvėms // Kosmos. — 1920/1921. — P. 292—295. — Bibliogr.: 15 pavad.

⁴⁴ Dambrauskas A. Kun. Ambrozijus Kašarauskis (1821—1882) // Tauta ir žodis. — 1925. — Nr. 3. — P. 232—254. — J. Pabrėžos darbų sąrašas, p. 249—250 (6 pavad.).

⁴⁵ Rūškys P. Kunigas Jurgis (Tėvas Ambrozijus) Pabrėža, žymus žemaičių floris-tas (1771—1849) // Svetimo darbas. — 1925. — Nr. 8. — P. 833—843.

⁴⁶ Salys A. Kretingos vienuolyno lietuviškieji rankraščiai // Svetimo darbas. — 1927. — Nr. 1. — P. 16—24. — Bibliogr.: 50 pavad.

straipsnis apie J. Pabrėžą, kurio pabaigoje paminėti keli jo botanikos darbai⁴⁷.

1964 m. po J. Dagio straipsnio⁴⁸ apie J. Pabrėžą pateiktas ir chronologinis mokslininko darbų sąrašas (13 spausdintų ir rankraštinių jo darbų ir 8 apie jį).

E. Kanopka⁴⁹ apibūdino J. Pabrėžos, kaip garsaus Zemaitijos gydytojo, pirmojo Lietuvos farmakognosto, veiklą ir pateikė rankraščių sąrašą. Išsamiausiai J. Pabrėžos veiklą nušviečia N. Kišūnienės sudaryta šio mokslininko personalinė bibliografinė rodyklė, paskelbta knygoje apie jį⁵⁰. Rodyklėje — du skyriai: J. Pabrėžos darbai (107 pavad.) ir literatūra apie J. Pabrėžą (110 pavad.). Pirmajame skyriuje chronologiškai užregistruoti 8 spausdinti darbai lenkų ir lietuvių kalbomis ir 99 rankraščiai, sugrupuoti šitaip: a) gamtos mokslo darbai (37 pavad.), b) religinio turinio raštai (18 pavad.), c) įvairūs raštai, rankraščių nuotrupos, išrašai (24 pavad.), d) laišakai. Gamtos mokslų darbai dar skirstomi į geografijos, botanikos, medicinos. Visur laikomasi chronologijos. Tie rankraščiai, kurių parašymo data nežinoma ir sunku ją nors apytikriai nustatyti, pateikti po datuotų darbų pagal jų antraščių abėcėlę. Jeigu su vienu rankraščiu yra ir kiti J. Pabrėžos rašyti dalykai, tiesiogiai nesusiję su pagrindiniu rankraščio turiniu, jie aprašyti iškeltoje pastaboje „Rankr. taip pat“. Atskleistas didelės apimties ir įvairaus turinio rankraščių turinys. Spėjama rankraščio parašymo data, anotacijos, nusakančios rankraščio pobūdį, ir nesunumeruoti puslapiai nurodyti laužtiniuose skliaustuose.

Skyriuje „Darbai apie J. Pabrėžą“ surinkta visa reikšmingesnė medžiaga — nuo pačių pirmųjų žinių apie J. Pabrėžą iki 1971 m. paskelbtų straipsnių.

Be keturių J. Pabrėžos darbų sąrašų, Lietuvos nepriklausomybės metais buvo parengta dar keletas kitų mokslininkų personalinių sąrašų.

Zymus XVIII—XIX a. Vilniaus universiteto profesorius, tyrinėjęs Lietuvos florą, buvo Zanas Emanuelis Žiliberas (Gilibert; 1741—1814). Dirbdamas gydytoju Lione 1764—1768, jis tyrinėjo vietos augaliją, 1775 m. atvyko į Gardiną, o 1781 m. pradėjo dėstyti Vilniaus universitete. Čia įsteigė pirmąjį Lietuvoje botanikos sodą, padovanojo universitetui pirmuosius botanikos, zoologijos, paleontologijos rinkinius, tyrė ir aprašė Vilniaus apylinkių florą. Nemažai bibliografinių duomenų apie šį mokslininką pateikė V. Slavinskis⁵¹, apibūdinęs jo svarbiausius darbus apie Lietuvos florą. Nurodyti Z. E. Žilibero rankraščiai, spausdinti ir

⁴⁷ Sedzikas K. Salnų pakastas kunigo Pabrėžos žiedas // Draugija. — 1939. — Nr. 6. — P. 378—382. — Bibliogr.: 4 pavad.

⁴⁸ Дагис И. Юргис Пабрежа — пионер литовской ботаники (1771—1849) // Ботанический журнал. — 1964. — Т. 49. — Вып. 2. — С. 288—291. — Библиогр.: 21 назв.

⁴⁹ Kanopka E. Jurgis Pabrėža — garsus Zemaitijos gydytojas, įžymus gamtininkas, Pirmasis Lietuvos farmakognostas // Medicina. — 1970. — Т. 12. — P. 37—45. — Bibliogr.: 13 pavad.

⁵⁰ Kišūnienė N. Pabrėžos bibliografija // Jurgis Pabrėža. — V., 1972. — P. 95—144 (217 pavad.).

⁵¹ Slawinski W. Jan Emanuel Gilibert, profesor i zalożyciel ogrodu botanicznego w Wilnie // Ateneum Wilenski. — 1925. — Zesz. 9. — P. 1—45. — Bibliogr.: 110 pavad.

rankraštiniai darbai apie jį, publikuoti mokslininko portretai, fotografijos; skulptūros. Vėliau ir botanikė M. Natkevičaitė plačiai aptarė pagrindinius šio mokslininko veikalus ir literatūrą apie jį, o straipsnio⁵² pabaigoje nurodė dar 4 publikacijas apie jį.

Kauno universiteto profesorius (1922—1940) Konstantinas Rėgelis (1890—1970), 1923 m. Kaune įsteigęs botanikos sodą ir iki 1940 m. jam vadovavęs, parengęs įvairių bibliografinių darbų iš botanikos, sudarė ir išleido savo darbų sisteminę bibliografinę rodyklę⁵³, apėmusią 1913—1934 m. publikacijas vokiečių ir prancūzų kalbomis.

Du chronologiniai anksti mirusio Kauno universiteto botanikos profesoriaus Liudo Vailionio mokslinių darbų sąrašai pridėti prie jo atminimui skirtų straipsnių, kuriuos parengė universiteto kolegos botanikai J. Dagys⁵⁴ ir A. Minkevičius⁵⁵.

Buvusio Vilniaus Stepono Batoro, dabar Lodzės universiteto profesoriaus, Vilniaus ir Trakų apylinkių floros tyrinėtojo Jokūbo Movšovičiaus (g. 1901 m. Vilniuje) darbų apie Vilniaus krašto florą apžvalgą ir sąrašą parengė botanikas J. Kuprevičius⁵⁶.

Siuo laikotarpiu buvo sudaryti ir du chronologiniai sąrašai, skirti kitų kraštų botanikams — švedų gamtininkui ir gydytojui Karoliui Linėjui (1717—1778)⁵⁷ ir Indijos augalų fiziologui Džagdišui Candrai Bosui (1858—1937)⁵⁸. Juos abu prie savo straipsnių pridėjo L. Vailionis.

Tarybiniais metais pirmoji personalinė botanikų rodyklė, pasirodžiusi atskiru leidiniu, — žymaus mūsų bibliografo Stasio Tomonio parengta rekomendacinė atmena, skirta Ivanui Mičiurinui⁵⁹. Po svarbiausių gyvenimo ir veiklos datų joje eina skyrius „Kaip nagrinėti I. Mičiurino veikalus“, kuriame pateikti mokslininko veikalai ir nurodytas jų skaitymo eiliškumas. Įtraukta ir literatūra apie mičiurinės biologijos laimėjimus Lietuvoje, duoti patarimai bibliotekininkui. Aprašyta pagrindinė lietuviška medžiaga ir kai kuri populiari rusiška.

Pirmasis pokario metais bibliografinis sąrašas (chronologinis) buvo pridėtas prie rusiško J. Dagio ir A. Minkevičiaus straipsnio⁶⁰, skirto farmacininko ir botaniko, biologijos mokslų daktaro, nusipelnusio mokslo veikėjo, buvusio Kauno universiteto botanikos sodo direktoriaus, parašiu-

⁵² Natkevičaitė M. Jonas Emanuelis Gilibert. Lietuvos botanikos tėvas // Gamta. — 1940. — Nr. 1(17). — P. 1—7: portr. — Bibliogr.: 4 pavad. ir tekste.

⁵³ Rėgelis K. Titres et travaux scietifiques du Professeur D-r Constantin de Regel. — K., 1934. — 17 p.

⁵⁴ Dagys J. Liudas Vailionis. 1886—1939 // Gamta. — Nr. 3. — P. 185—196: iliustr. — Bibliogr.: — 19 pavad.

⁵⁵ Minkevičius A. Liudas Vailionis. 1886—1939 // Kosmos. — 1939. — Nr. 1/3. — P. 81—86: portr. — Bibliogr.: 26 pavad.

⁵⁶ Kuprevičius J. D-ro J. Movšovičiaus darbai apie Vilniaus krašto florą // Kosmos. — 1940. — Nr. 1/3. — P. 146—147. — Anototas sąrašas: 7 pavad.

⁵⁷ Vailionis L. Karolis Linne // Medicina. — 1929. — Nr. 2. — P. 87—94. — Bibliogr.: 18 pavad. — Yra atsp. — 8 p. — 31 egz.

⁵⁸ Vailionis L. Sir Jagadis Chuder Bose // Gamta. — 1938. — Nr. 3(11). — P. 183—206. — Bibliogr.: 7 pavad.

⁵⁹ Tomonis S. I. V. Mičiurinas (1855—1935): Atmena skaitytojui / LTSR valst. resp. b-ka. — V., 1955. — 32 p.

⁶⁰ Дагис И., Минкевичюс А. К. Г. Грибаускас // Ботанический журнал. — 1953. — № 6. — С. 915 — 919: портр. — Библиогр.: 23 назв.

sio nemažai veikalų apie vaistinguosius augalus, profesoriaus Kazimiero Grybausko (1886—1953) atminimui. Gerokai vėliau buvo paskelbtas dvigubai didesnis K. Grybausko darbų ir literatūros apie jį abėcėlinis sąrašas⁶¹, kurį taip pat parengė botanikai. Juose, kaip ir daugumoje kitų mokslininkų parengtų sąrašų, literatūros aprašas nestandartinis, vietomis nurodyti tik šaltiniai, kuriuose paskelbti straipsniai.

Tokio pobūdžio yra ir botaniko bei miškininko Jurgio Kuprevičiaus (1897—1941) darbų chronologiniai sąrašai, pridėti prie straipsnių apie jį⁶².

Vilniaus universiteto farmacijos, farmakologijos ir teismo medicinos profesoriaus J. F. Volkango spausdintų darbų trumpai anotuotame sąrašė⁶³ nurodyti jo straipsniai iš botanikos srities ir specialaus pobūdžio darbai, kuriuose aprašyti augalai (65 pavad. lenkų k.). Duota literatūra apie šį mokslininką (12 pavad.).

Prie straipsnio apie Vilniaus universiteto ir Medicinos-chirurgijos akademijos profesoriaus, gydytojo ir farmakologo, botaniko, gero Vilniaus krašto floros žinovo S. B. Gorskio⁶⁴ botanikos darbus pridėtas chronologinis 1829—1838 m. paskelbtų mokslininko darbų lenkų ir rusų kalbomis (15 pavad.) ir publikacijų apie jį (21 pavad.) trumpai anotuotas sąrašas.

Panašūs kaip ir anksčiau minėti mokslininkų parengti sąrašai pridėti prie jubiliejinių straipsnių apie žymius mūsų botanikus profesorius Povilą Snarskį (1889—1969)⁶⁵ ir Antaną Minkevičių (g. 1900)⁶⁶ bei Ukrainos botaniką Vilibaldą Beserį⁶⁷ (1784—1842), kuris yra rašęs apie Lietuvos florą (kai kurie jo veikalai išleisti Vilniuje), bendravęs su Š. B. Jundzilu, J. Volkangu, S. B. Gorskiu.

Z o l o g ų personalinė bibliografija ne tokia gausi kaip botanikų, nors ir šio mokslo istorijoje nemažai garsių vardų. Tačiau pirmieji straipsniai ir prie jų pateikti nedideli sąrašai buvo skirti svetimšaliams zoologams. Dėl mažos apimties šių sąrašų gal ir nevertėtų minėti, tačiau mokslo istorikams jie gali praversti, nes išsamesnės medžiagos mūsų spaudoje nebuvo.

P. Sivickio straipsnio⁶⁸ apie italų zoologą Ladarą Spalandzanį pa-

⁶¹ Pužienė G., Kaikaris A. K. Grybauskas — vaistingųjų augalų paruošų ir kultivavimo pradininkas Lietuvoje // *Medicina*. — 1970. — T. 12. 27—35. — Bibliogr.: 51 pavad.

⁶² Dagsys J., Minkevičius A. Įžymus botanikas ir miškininkų bičiulis // *Mūsų g. rios*. — 1961. — Nr. 12. — P. 43—45. — Bibliogr.: 26 pavad.; Sarkiniene I., Dagsys J. Botaniko J. Kuprevičiaus mirties 20-osioms metinėms // *Biologija*. — 1962. — T. 2. — P. 177—178. — Bibliogr.: 27 pavad.

⁶³ Galinis V. Jonas Fridrichas Volkangas — Lietuvos floros tyrinėtojas // *Biologija*. — 1964. — T. 4. — P. 5—21. — Santr. rus. Bibliogr.: 77 pavad.

⁶⁴ Galinis V. Stanislovas Balys Gorskis — Lietuvos floros tyrinėtojas (1802—1864) // *Biologija*. — 1968. — T. 8. — P. 5—21. — Bibliogr.: 36 pavad.

⁶⁵ Sarkiniene I. Prof. Povilas Snarskis — įžymus Lietuvos botanikas ir pedagogas // *Biologija*. — 1969. — T. 9. — P. 5—10. — Bibliogr.: 52 pavad.

⁶⁶ Мазелайтис И. Антанас Йокувич Мянквичюс // *Микология и фитопатология*. — 1970. — T. 4. — Вып. 4. — С. 388—391. — Библиогр.: 76 назв.

⁶⁷ Galinis V., Mikalūkštytė J. Vilibaldas Beseris ir jo ryšiai su Lietuvos botanikais // *Biologija*. — 1974. — T. 13. — P. 5—11: portr. — Bibliogr.: 46 pavad.

⁶⁸ Sivickis P. Lazzaro Spallazani. 1729—1799 // *Kosmos*. — 1929. — P. 263—266. — Bibliogr.: 5 pavad.

baigoje yra P. Dovydaičio sudarytas „Bibliografijos priedėlis“, kuriame duota keletas svarbesnių mokslininko darbų ir literatūros apie jį. Vokiečių zoologo Ericho **Vasmanno** lietuviškai paskelbti darbai išvardyti straipsnyje⁶⁹, skirtame jo 70 metų sukakčiai.

Pirmasis Lietuvoje apie **I. Pavlovą** rašė J. Šopauskas, straipsnio⁷⁰ pabaigoje pateikęs du I. Pavlovo veikalus ir dvi publikacijas apie jį. Pokario metais viena iš pirmųjų anotuotų rekomendacinių bibliografinių atmenų⁷¹ taip pat buvo skirta I. Pavlovui. Ji sudaryta pagal tą pačią metodiką kaip I. Mičiurino atmena. Be įprastų, čia pateiktas skyrius specialistams apie I. Pavlovo mokslo reikšmę gyvulininkystei, duoti patarimai bibliotekininkams.

Zymiausi Lietuvos faunos tyrinėtojai buvo Vilniaus universiteto profesoriai ir jo auklėtiniai. Senojo universiteto profesorių atskirų personalinių rodyklių neturime. Vienas iš žymesnių universiteto auklėtinių buvo grafas **Konstantinas Tyzenhauzas** (1786—1853), klausęs S. B. Jundzilo gamtos istorijos paskaitų ir pamėgęs šį mokslą. Gyvendamas Pastovių dvare (Svenčionių apskr.), jis pasišventė ornitologijai — vienas iš pirmųjų aprašė kai kuriuos Lietuvos faunos atstovus, parengė kiaušinių atlasą. Žinomas mūsų zoologas ir bibliografas, parengęs nemažai bibliografinių priemonių iš zoologijos, **Jurgis Elisonas** (1889—1946) straipsnyje⁷² apie K. Tyzenhauzą ne tik apžvelgė jo darbus, bet ir pateikė išsamų jų sąrašą.

Daugelio Lietuvos biologinio profilio mokslo įstaigų, muziejų bei draugijų įsteigimas ir veikla susijusi su Lietuvos MA akademiko profesoriaus **Tado Ivanausko** (1882—1971) vardu. Iki 1910 m. jis dirbo Paryžiaus zoologijos stotyse, vėliau — Peterburge. 1918 m. persikėlė į Lietuvą, Musteikoje (Varėnos raj.) įkūrė pirmąją toje vietovėje privačią lietuvių mokyklą, 1919 m. Kaune įsteigė Gamtos tyrimo institutą (jame — zoologijos muziejų) ir jam vadovavo. Mokslininko iniciatyva Obelynėje (Kauno raj.) įsteigta kailinių žvėrių ferma, Zuvinto rezervatas, Kauno zoologijos sodas. T. Ivanauskas dėstė Kauno, vėliau — Vilniaus universitete, buvo vienas iš Lietuvos MA Biologijos instituto organizatorių ir pirmasis jo direktorius (1945—1950 m.).

Pirmąją T. Ivanausko darbų sisteminę chronologinę bibliografinę rodyklę⁷³ taip pat sudarė J. Elisonas. Joje yra trys skyriai: A. Paukščių biologija (31 pavad.); B. Atskirų paukščių rūšių ir kitų sisteminių vienetų aprašymas (65 pavad.); C. Paukščių saugojimo klausimai (49 pavad.). T. Ivanauskas tuo metu buvo vienintelis ornitologas Lietuvoje, todėl

⁶⁹ Erich Wasmann S. J. // Gamtos draugas. — 1929. — Nr. 12. — P. 169: portr. ⁷⁰ Šopauskas J. Ivan Petrovič Pavlov. 1849—1936: Trumpa jo gyvenimo ir darbo apžvalga // Gamta. — 1936. — Nr. 3. — P. 149—156: portr. — Bibliogr.: 4 pavad.

⁷¹ Tomonis S. Ivanas Petrovičius Pavlovas (1849—1936): Bibliogr. atmena [43 pavad.] / LTSR valst. resp. b-ka. — V., 1956. — 23 p.

⁷² Elisonas J. Grafas Konstantinas Tyzenhauz. 150 m. gimimo sukakčiai paminėti // Gamta. — 1936. — Nr. 1. — P. 2—7: portr. — K. Tyzenhauzo veikalai: 22 pavad. Lit. apie jį: 4 pavad.

⁷³ Elisonas J. Prof. T. Ivanausko raštai paukščių biologijos bei jų saugojimo klausimais ir apie atskirus paukščius (145 pavad.) // Gamta. — 1936. — Nr. 2. — P. 139—142.

mokslininkai gavo gana išsamią Lietuvos ornitologijos bibliografinę rodyklę.

1976 m. pasirodė biografinė knyga, skirta T. Ivanauskui. Cia išspausdinta ir gana išsami jo visų darbų (610 pavad.) chronologinė bibliografinė rodyklė⁷⁴. Tačiau, kaip nurodo autoriai, į rodyklę nepateko dauguma tų straipsnių, kurie pasirodė spaudoje profesoriaus nepasirašyti. Literatūra apie T. Ivanauską irgi gausi, todėl įtraukta tik reikšmingesnė (101 pavad.).

Panašią rodyklę⁷⁵ išleido ir Lietuvos gamtos apsaugos draugija.

Kauno Vytauto Didžiojo universiteto asistento, jauno mirusio zoologo Leono Cereškos (1896—1934) gyvenimo ir veiklos apžvalgose⁷⁶ apibūdinti jo gamtamoksliniai paskelbti ir rankraščiuose likę darbai, pridėti jų sąrašai. Pirmąjį sisteminį chronologinį sąrašą, apėmusį visą L. Cereškos kūrybinį palikimą, sudaro 5 skyriai: 1. Bendrosios socializmo problemos (10 pavad.); 2. Socialistų individualistų (liaudininkų) pasaulėžiūra (5 pavad.); 3. Įvairūs polemikos straipsniai (3 pavad.); 4. Socializmas ir gamtos mokslai (6 pavad.); 5. Originalūs biologijos darbai (4 pavad.). Antrajame sąrašė pateikti tik gamtamoksliniai autoriaus darbai.

Lietuvos ichtiologas ir bitininkas Mykolas Girdvainis, studijavęs ir stažavęsis užsienyje, vienas iš pirmųjų pradėjo tirti Lietuvos vandenis ir jų vėžiagyvių, įvairiuose vandenyse įveisė naujų žuvų rūšių. Jo darbų lenkų kalba (21 pavad.) ir literatūros apie jį (2 spaudiniai ir vienas rankraštis) sąrašas pridėtas prie straipsnio⁷⁷ apie šį mokslininką.

Zymaus mūsų zoologo, buvusio Filipinų, Kauno ir Vilniaus universitetų profesoriaus, biologijos mokslų daktaro Pranciškaus Baltraus Šivickio (1882—1968) išsami chronologinė abėcėlinė veikalų bei literatūros apie jį bibliografinė rodyklė⁷⁸ išspausdinta knygoje „Akademikas Pranciškus Šivickis“ Į rodyklę įeina: 1. Paskelbtieji P. Šivickio kūriniai (214 pavad.); 2. Svarbesni neskelbtieji P. Šivickio rankraščiai (120 pavad.): a) veikalai, mokslinė medžiaga, paskaitos; b) straipsniai; c) pranešimai, kalbos; d) recenzijos, atsiliepimai; e) atsiminimai, autobiografinė medžiaga; f) vertimai; 3. Paskelbtieji P. Šivickio lietuvių tautosakos užrašymai (28 pavad.); 4. P. Šivickio redaguotieji leidiniai (4 pavad.); 5. Literatūra apie P. Šivickį (79 pavad.); 6. Archyvuose dokumentai apie P. Šivickį (19 pavad.); 7. P. Šivickio atminimui skirti leidiniai (6 pavad.).

Geologų ir geodezininkų atskirų personalinių rodyklių neturime. Yra keletas sąrašų prie straipsnių ir knygose apie mokslininkus. Kai kurie iš jų gana išsamūs ir pakankamai nušviečia žymesnių mūsų geologų mokslinę veiklą.

⁷⁴ Budrys R., Prūsaitė J. Tado Ivanausko darbų sąrašas [711 pavad.] // Tadas Ivanauskas. — V., 1976. — P. 206—234.

⁷⁵ Adomaitienė A., Novosaitis A. Tadas Ivanauskas: Bibliogr. r-klė. — V., 1983. — 51 p.

⁷⁶ Smėliūnas A. Leonas Cereška (1896—1934) // Darbo visuomenė. — 1935. — Nr. 1. — P. 1—9. — Bibliogr.: 28 pavad.; Žironas A., Jankauskas S. Leonas Cereška (1896—1934) // Gamta. — 1936. — Nr. 4. — P. 217—226: portr. — Bibliogr.: 6 pavad.

⁷⁷ Jankauskas S. Mykolas Girdvai is [1841—1931] // Gamta. — 1939. — Nr. 4. — P. 253—258. — Bibliogr.: 24 pavad.

⁷⁸ Ubeikaitė A., Petkevičiūtė-Labanauskienė D. P. Šivickio bibliografija [469 pavad.] // Akademikas Pranciškus Šivickis. — V., 1980. — P. 143—164.

Pirmasis toks išsamus sąrašas pasirodė 1963 m. Tai buvo Kauno ir Vilniaus universitetų profesorius, Lietuvos geologinių tyrimų pradininko Juozo Dalinkevičiaus (1893—1980) chronologinis darbų sąrašas, pateiktas prie jubiliejinio straipsnio apie jį⁷⁹.

Išspausdintas ir nemažas 1863 m. sukilimo dalyvio, ištremto į Sibirą ir tyrinėjusio, šį kraštą, Jono Čerskio (1845—1892) darbų sąrašas⁸⁰. Jį papildė naujais G. Ilgūno tyrinėjimai⁸¹.

Vienas iš pirmųjų mūsų geologų, aprašęs daugelį Lietuvos vietovių, — Antanas Giedraitis (1848—1909). Keletas jo darbų lenkų ir rusų kalbomis nurodyta prie straipsnio⁸² apie šį geologą.

Hydrogeologinių tyrimų Lietuvoje pradininko, Vilniaus ir Kauno universitetų bei Kauno politechnikos instituto profesorius Mykolas Kaveckio (1889—1968) darbų sąrašas⁸³ buvo atspausdintas jam skirtoje knygoje.

Iš senojo Vilniaus universiteto mokslininkų pateiktas tik vieno Antano Šakinio (arba Saginio; 1790—1842)⁸⁴ darbų sąrašas.

Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesorius revoliucionieriui Juozui Lukoševičiui (1863—1928) skirtuose darbuose⁸⁵ nurodyti ir jo veikalų sąrašai.

Įvairiuose leidiniuose buvo paskelbti ir dviejų mūsų dienų geologų — Algimanto Ignatavičiaus⁸⁶ ir Veros Katovič⁸⁷ darbų sąrašai.

Lietuvos geografinių sąrašų ir parengtų ir atskirais leidiniais išleistų stambesnių personalinių rodyklių nėra, nors geografija vystoma nuo XVIII a. ir šiam mokslui nusipelnusių žmonių yra nemažai. Tiesa, rašyta apie juos gana daug, ir prie kai kurių straipsnių pateikti išsamūs sąrašai. Tačiau pirmasis pasirodęs sąrašas taip pat buvo skirtas namų mūsų krašto geografui. 1959 m. išleistoje knygoje⁸⁸ apie žymų vokiečių geografą Aleksandrą Humboltą (1769—1859) išspausdintas chronologinis jo 1810—

⁷⁹ Paškevičius J., Grigelis A., Kiszėrius J. Juozas Dalinkevičius ir jo mokslinė-pedagoginė veikla // Lietuvos geologijos klausimai. — V., 1963. — P. 7—24. — Lygiagr. tekstas rus. Bibliogr.: 88 pavad.

⁸⁰ Stanaitis A., Vaitiekūnas S. Jono Čerskio darbų reikšmė Sibiro ir Tolimųjų Rytų pažinimui // Geodezijos darbai. — 1965. — T. 3. — P. 90—102: iliustr. — Bibliogr.: 21 pavad.

⁸¹ Ilgūnas G. Jonas Čerskis (1845—1892). — V., 1983. — 144 p. — Bibliogr.: 8 pavad.

⁸² Dalinkevičius J., Paškevičius J., Vaitiekūnas P. A. Giedraitis ir jo geologiniai tyrimai Lietuvoje // Geografinis metraštis. — 1969. — T. 10. — P. 223—232: iliustr. — Bibliogr.: 8 pavad.

⁸³ Grigolis A. Prof. dr. M. Kaveckio mokslinių darbų bei pranešimų bibliografinis sąrašas [97 pavad.] // Lietuvos geologija ir profesorius Mykolas Kaveckis. — V.; K., 1969. — P. 24—29.

⁸⁴ Ražinskas A. Lietuvių geodezininkas Antanas Šakinis (1790—1842) // Geodezijos darbai. — 1970. — T. 5. — P. 122—130. — Bibliogr.: 4 pavad.

⁸⁵ Vaitiekūnas P., Kotovič V. Profesorius Juozas Lukoševičius // Geografija ir geologija. — 1969. — T. 6. — P. 179—187. — Bibliogr.: 6 pavad.; Zolotnickaja R. Spausdintų J. Lukoševičiaus darbų sąrašas [33 pavad.] // Lukoševičius J. Atsiminimai ir laišakai. — V., 1982. — P. 229—230.

⁸⁶ Stanaitis A. Algimantas Ignatavičius // Geografija ir geologija. — 1972. — T. 9. — P. 214—215: portr. — Bibliogr.: 14 pavad.

⁸⁷ Zeiba S. Vera Katovič (1925—1980) // Lietuvos olienuų slūgsojimo sąlygos ir koreliacija. — V., 1982. — P. 111—112. — Bibliogr.: 30 pavad.

⁸⁸ Aleksandras Humboltas (1769—1859): Pranešimų rinkinys. — V., 1959. — 109 p. — Bibliogr.: 25 pavad.

1853 m. paskelbtų darbų (6 pavad.), literatūros apie jį (11 pavad.) ir darbų apie jo tyrinėtą tematiką (8 pavad.) sąrašas.

Vokiečių dailininko ir kartografo Antano **Vydo** (1500 ar 1508—1558) gyvenimas ir veikla glaudžiai susiję su Lietuva. Po 1535 m. jis gyveno Vilniuje ir buvo Zygmanto Augusto rūmų dailininku. 1542 m. Lietuvos vyriausybės reikalams A. Vydas sudarė ir išraižė Rytų Europos (Moskovoijos) žemėlapi, kuris apima teritoriją nuo Baltijos jūros iki Obės. Literatūros apie jį sąrašą paskelbė geografas J. Petrulis⁸⁹.

Vilniaus universiteto profesorius istorikas Joachimas **Lelevelis** (1786—1861) yra nemažai nuveikęs ir geografijos srityje. Šiuos jo darbus ir literatūrą apie jį pateikia C. Kudaba⁹⁰ ir A. Ditmanas⁹¹.

Geografijos mokslų daktaras profesorius Č. Kudaba parengė ir savo mokytojo, žymaus aukštosios mokyklos pedagogo, daugelio geografijos knygų autoriaus ir vertėjo, padėjusio mūsų mokyklinės geografijos pamatus, Lietuvos nusipelnusio mokytojo Pelikso **Sinkūno** (1891—1970) darbų sąrašus⁹².

Prie jubiliejinų straipsnių⁹³ apie Lietuvos limnologijos pradininką akademiką Kazimierą **Bieliuką** (g. 1901) pridėti ir jo darbų chronologiniai sąrašai. Chronologinis Vilniaus universiteto profesorius Vaclovo **Chomskio** (1909—1976) 1955—1979 m. pasirodžiusių publikacijų sąrašas irgi pateiktas jam skirtame straipsnyje⁹⁴ pabaigoje.

Apžvelgę visų gamtos mokslų šakų bibliografines priemones, matome, kaip kiekviena šaka jomis aprūpinta, kur dar yra spragų. Daugiausia rodyklių ir sąrašų susilaukė botanikai: įskaitant ir nedidelės apimties sąrašus, jų parengta 39, o 10 iš jų skirta Jurgiui Pabrėžai. Tačiau atskirais leidiniais išleistų personalinių rodyklių nėra. Parengti keli Vilniaus universiteto absolventų bibliotekinių diplominiai darbai, skirti botanikams Jonui Daguii (O. Vekterytė, 1985) ir Konstantinui Rėgeliui (V. Petrauskaitė, 1990), geografui Kazimierui Bieliukui (G. Zilytė, 1987), zoologui Jurgiui Elisonui (R. Tolvaišaitė, 1989). Šie darbai galėtų sudaryti personalinių rodyklių pagrindą.

⁸⁹ Petrulis J. Antanas Vydas and his cartographic works // *Collectanea Acta Geographica Lithuanica*. — V, 1960. — P. 39—52: iliustr. — Santr. l iet., rus. Bibliogr.: 36 pavad.

⁹⁰ Kudaba C. Joachimus Lelevelis ir jo nuopelnai geografijos mokslui // *Geografinis metraštis*. — 1961. — T. 4. — P. 437—451: iliustr. — Santr. rus., vok. Bibliogr.: 12 pavad.

⁹¹ Дитман А. Историко-географические труды И. Лелевели // *Geografija*. — 1980. — T. 15. — P. 119—128. — Bibliogr.: 13 pavad.

⁹² Kudaba C. Peliksas Sinkūnas // *Geografinis metraštis*. — 1971. — T. 11. — P. 233—236: portr. — Svarbesni P. Sinkūno darbai: 21 pavad.; Kudaba C. Peliksas Sinkūnas (1891—1970) // *Geografija ir geologija*. — 1972. — T. 9. — P. 211—214: portr. — P. Sinkūno svarbesnių knygų, straipsnių ir rankraščių bibliogr.: 45 pavad.

⁹³ Chomskis V. Garbingas Lietuvos limnologijos pradininko K. Bieliuko 70 metų jubiliejus // *Geografinis metraštis*. — 1971. — T. 11 — P. 225—228: portr. — K. Bieliuko mokslo ir mokslo popul. darbų sąrašas: 47 pavad.; Gudonytė M. K. Bieliuko svarbesnių mokslinių darbų sąrašas // *Geografija ir praktika*. — V., 1971. — P. 105—108. — Bibliogr.: 26 pavad.

⁹⁴ Garunkštis A., Vasiliauskienė M., Zukaitė E. Vaclovas Chomskis ir jo mokslinė—pedagoginė veikla (1909—1976) // *Geografinis metraštis*. — 1980. — T. 18. — P. 6—11. — Bibliogr.: 49 pavad.

Fizikams (P. Brazdžiūnui, A. Juciui, J. Poželai, B. Styrai) skirtų rodyklių daugiausia išleido Lietuvos MA Centrinė biblioteka. Reikėtų pabrėžti Boriso Voronkovo (1911—1987), Vytauto Ilgūno (g. 1912) rodykles.

Nenuskriausti ir astronomai. Be jau išleistų rodyklių („Astronomai“ ir „Paulius Slavėnas“), yra parengtas diplominis darbas „Lietuvos astronomai“ (E. Baltuškevičiūtė, 1986), pratęsęs 1965 m. „Astronomų“ rodyklę. Šios priemonės sudarys Lietuvos astronomų biobibliografinio žodyno pagrindą.

Gana išsamios rodyklės parengtos žymiausiems zoologams T. Ivanauskui ir P. Sivickiui. Jos paskelbtos knygoje apie šiuos mokslininkus. Reikėtų parengti rodyklę buvusiam Vilniaus universiteto prorektoriumi zoologui Steponui Jankauskui (1898—1984).

Sudarytos rodyklės ir žymiausiems mūsų chemikams J. Matuliui ir A. Purėnui. Laukia eilės prof. Kazimieras Daukšas (1905—1986).

Bibliografsi ypač skolingi mūsų matematikams. Išsami rodyklė parengta tik Z. Zemaičiui, o jų nuspelnė ir Kleopas Grincevičius (1917—1972), ir Gerardas Zilinskas (1910—1968), ir Petras Katilius (g. 1903) bei kiti žymūs Lietuvos matematikai.

Dauguma parengtų gamtamokslinių personalinių rodyklių ir kai kurie sąrašai yra išsamūs, turi išliekamąją vertę.

Būdinga tai, kad beveik visas stambesnes rodykles sudarė bibliotekiniai, bibliografsi. Jos išsamios, parengtos vadovaujantis personalinių rodyklių sudarymo metodika, aprašas atitinka to meto reikalavimus. Ypač išskirtinos Lietuvos Mokslų Akademijos leidžiamos akademikų personalinės rodyklės.

Kitą grupę sudaro taip pat dažniausiai bibliografų parengtos rodyklės, išspausdintos mokslininkams atminti skirtose knygoje (K. Baršausko, T. Ivanausko, Z. Zemaičio) bei mokslo darbuose (S. B. Jundzilo, A. Purėno).

Sąrašus, esančius prie straipsnių apie mokslininkus, paprastai sudarydavo šiuos straipsnius rašę autoriai. Į sąrašus įtraukti tik svarbiausi mokslininkų darbai, o kai kuriuose pateikta ir šiek tiek literatūros apie juos. Sąrašų sudarymo metodika įvairi (yra sisteminių, teminių, abėcėlinių, chronologinių, mišrių), aprašai neatitinka standarto, neišsamūs, kai kuriuose nurodyti tik šaltiniai, kuriuose buvo skelbti straipsniai. Taigi kvalifikuotų bibliografų laukia didelis darbas — parengti personalines rodykles, apibendrinančias žymiausių mokslininkų veiklos rezultatus, parodančias jų įnašą į vieną ar kitą mokslo šaką. Tokios rodyklės ypač pravertų mokslo istorikams.

Įteikus straipsnį spaudai, pasirodė dar keletas rodyklių: Lietuvos MA Fizikos institutas išleido E. Makariūnienės parengtas A. Žvirono (Antanas Žvironas. D. 1—2. V., 1988) ir K. Končiaus (Ignas Končius. V., 1990) rodyklės. Vilniaus universiteto diplomantė J. Sakalaukaitė sudarė A. Minkevičiaus 90-mečiui skirtą jo personalinę rodyklę (Antanas Minkevičius. V., 1990. — Atspausdinta kompiuteriu ir padauginta).

Vilniaus universiteto
Mokslinės informacijos katedra

Įteikta spaudai
1988 m. sausio mėn.

РАЗВИТИЕ ЕСТЕСТВЕННО-НАУЧНОЙ ПЕРСОНАЛЬНОЙ БИБЛИОГРАФИИ В ЛИТВЕ

Резюме

Первые списки работ литовских ученых в области естественных наук находим в биобиблиографических словарях и исторических очерках XIX в.

В конце XIX века появились и первые персональные списки в книгах и в периодике. Наибольшее количество персональных пособий с конца XIX в. до наших дней было подготовлено для ботаников (39). Для одного только Ю. Пабрежи, положившему начало созданию литовской ботанической терминологии, их было подготовлено 10.

Неплохо персональными пособиями обеспечены физики. Центральная библиотека АН Литовской Республики выпускает серию указателей, посвященных своим академикам. Это полные, по единой методике подготовленные, одинаково оформленные указатели. Четыре из них охватывают творчество физиков (П. Брадзюнаса, Ю. Пожелы, Б. Стиры, А. Юциса).

Несколько указателей посвящено химикам (Ю. Матулису, А. Пуренасу), зоологам (Т. Иванускасу, П. Шивицкасу), геологам (И. Черкису, Ю. Лукошевичусу) и др. Мало пособий подготовлено для математиков.

Обзор показал, что можно выделить такие группы персональных пособий: 1) крупные персональные указатели, охватывающие все творчество ученого и литературу о нем; они составлены библиотекарями-библиографами, библиографическое описание соответствует требованиям времени; 2) указатели и списки в книгах об ученых или в научных трудах; большинство их тоже составлено библиографами; 3) пристрастные списки, составленные авторами, писавшими о своих коллегах; в них приводятся только важнейшие работы ученого, а иногда и некоторая литература о нем; библиографическое описание обычно не полное, не стандартное.

STASE MATULAITYTE

ENTWICKLUNG NATURWISSENSCHAFTLICHER PERSONALER BIBLIOGRAPHIE IN LITAUEN

Zusammenfassung

Die ersten Verzeichnisse der Werke litauischer Wissenschaftler auf dem Gebiet der Naturwissenschaften findet man in den bibliographischen Wörterbüchern des 19. Jh.

Ende des 19. Jh. erschienen auch die ersten personalen Verzeichnisse als Teile der Bücher und der Periodik. Wenn man über die Zweige im einzelnen spricht, soll man erwähnen daß die größte Anzahl der personalen Hilfsmittel war ab Ende des 19. Jh. bis Gegenwart für die Botaniker zusammengestellt (39). Für J. Pabrėža allein, der als erster die litauische botanische Terminologie geschaffen hatte, wurden 10 solche Bibliographien vorbereitet. Mit personalen Hilfsmitteln sind die Physiker gut versorgt. Die Zentralbibliothek der Akademie der Wissenschaften der Litauischen Republik gibt eine Serie Bibliographien der Werke von Akademietgliedern. Das sind vollständige, nach einer einheitlichen Methodik vorbereitete, gleich ausgestattete Bibliographien. Vier solche Bibliographien sind auch für Physiker (P. Brazdžiūnas, A. Jucys, J. Požela, B. Styra) herausgegeben.

Einige Bibliographien sind Chemikern (J. Matulis, A. Purėnas), Zoologen (T. Ivanauskas, P. Sivickis), Geologen (J. Cerskis, J. Lukoševičius) u. a. gewidmet. Wenige Mittel sind für Mathematiker vorbereitet.

Wie die Übersicht zeigt, kann man folgende Gruppen von personalen Bibliographien unterscheiden: 1) größere personale Bibliographien, die das ganze Schaffen eines bestimmten Wissenschaftlers und die Literatur über ihn umfassen; sie sind von Bibliothekaren-Bibliographen zusammengestellt worden; die bibliographische Beschreibung entspricht dem Standard; 2) Bibliographien und Verzeichnisse in Büchern über die Wissenschaftler oder in wissenschaftlichen Werken; die meisten davon sind auch von Bibliographen zusammengestellt worden; 3) von dem Autor selbst zusammengestellt Verzeichnisse in den Artikeln, in denen der Autor über seine Kollegen schrieb; hier werden nur die wichtigsten Arbeiten des Wissenschaftlers angeführt, manchmal auch ein wenig Literatur über ihn, gewöhnlich ist die bibliographische Beschreibung nicht vollständig und entspricht dem Standard nicht.